

April, 2012

Beste collega,

In de bijlage treft u een kopie van de 16-item versie van de Ervaringenlijst. De oorspronkelijke 92-item versie, de Prodromal Questionnaire (PQ) is ontwikkeld door Rachel Loewy et al (2005)¹. De Ervaringenlijst is bedoeld om te screenen op subklinische psychotische symptomen die kunnen wijzen op een verhoogd risico op een psychotische stoornis (in de literatuur wordt dit omschreven als 'at risk mental state' oftewel ARMS).

Wij maken u erop attent dat dit instrument alleen ertoe dient om te screenen op het aanwezig zijn van subklinische psychotische ervaringen en NIET om een psychose prodroom te diagnosticeren – hiervoor moet nader onderzoek plaatsvinden met een semigestructureerd interview afgenomen door een getrainde interviewer.

De psychometrische eigenschappen van de Ervaringenlijst zijn erg afhankelijk van de groep waarin de vragenlijst wordt afgenomen. Om het aantal vals positieve besluiten ('vals alarm') te verminderen is een verrijkte steekproef nodig. De groep waarop het instrument gevalideerd is voldeed aan een aantal risicofactoren: hulpzoekend voor een as-1 stoornis of as-2 stoornis anders dan psychose, leeftijd tot 35 jaar en een daling in het sociaal functioneren.

De 16-item vragenlijst is samengesteld uit 14 positieve symptoom items en 2 negatieve symptoom items plus vervolgvragen over lijdensdruk of belemmering.

Onderaan vindt u een toelichting op de scoring. Indien u dit instrument wilt gebruiken, kunt u hem als volgt citeren:

The Validity of the 16-Item Version of the Prodromal Questionnaire (PQ-16) to Screen for Ultra High Risk of Developing Psychosis in the General Help-Seeking Population. *Helga K. Ising, Wim Veling, Rachel L. Loewy, Marleen W. Rietveld, Judith Rietdijk, Sara Dragt, Rianne M. C. Klaassen, Dorien H. Nieman, Lex Wunderink, Don H. Linszen, and Mark van der Gaag* in Schizophrenia Bulletin (2012). doi:10.1093/schbul/sbs068

Scoring:

Totaal score = som van alle 16 items met oneens=0, eens=1

Lijdensdruk score = som van alle 16 items met 0=geen last, 1= beetje last, 2= nogal wat last, 3=veel last

Cutoff scores:

De keuze van de cutoff score moet zorgvuldig overwogen worden en is afhankelijk van verschillende factoren zoals het doel van uw onderzoek, omvang van uw resources en uw wervingsstrategie. Wij bieden u enkele initiële validiteit data aan om uw keuze te vergemakkelijken:

Wij hebben de concurrent validiteit berekend in een steekproef van 3533 hulpzoekende patiënten die zich met een DSM-diagnose zoals bijvoorbeeld een depressie, angststoornis of PTSS hebben aangemeld bij een GGZ-instelling in Den Haag en omstreken. Alle patiënten vulden de Ervaringenlijst in en werden vanaf een bepaalde cutoff score geïnterviewd met

---

¹ Loewy RL et al (2005). The Prodromal Questionnaire (PQ): Preliminary validation of a self-report screening measure for prodromal and psychotic syndromes. *Schizophr Res* 77(2-3): 141-9

behelp van de Comprehensive of At-Risk Mental States (CAARMS; Yung, 2005)² en geclassificeerd in de categorieën: psychose, ARMS of geen risico.

Een cutoff score van **4 of meer symptomen** op de Ervaringenlijst (PQ-16) maakte onderscheid tussen geen CAARMS status en een ARMS/psychose status op de CAARMS met 97% sensitiviteit, 67% specificiteit, 25,5% positieve voorspellende waarde, 99,4% negatieve voorspellende waarde en een likelihood ratio van 2.93. Deze cutoff score is vooral interessant indien u zo weinig mogelijk mensen met een ARMS/psychose status wilt missen, dit gaat echter ten koste van het aantal vals positieve besluiten (namelijk een derde).

Een cutoff score van **6 of meer symptomen** op de Ervaringenlijst (PQ-16) maakte onderscheid tussen geen CAARMS status en ARMS/psychose op de CAARMS met 87% sensitiviteit, 87% specificiteit, 44,1% positieve voorspellende waarde, 98,3% negatieve voorspellende waarde en een likelihood ratio van 6.75. In de praktijk zou dit betekenen dat u van elke 10 'waar positieven' (ARMS/psychose) één zou missen, en maar 13% vals positieve besluiten zou nemen. Wij raden u aan deze cut-off te gebruiken in de praktijk.

De status ARMS/psychose op de CAARMS is vooral gebaseerd op de positieve symptoom schaal, waardoor er maar 2 negatieve symptomen in de lijst zijn opgenomen. Verder onderzoek zal moeten uitwijzen in hoeverre de lijdensdruk/belemmering voorspellend is voor de ARMS/psychose of geen risico status. Deze resultaten zijn nog niet bekend.

De Ervaringenlijst maakt geen goed onderscheid tussen een at risk mental state en een klinische psychose, omdat hiervoor meer informatie nodig is over de frequentie, duur en de ernst van de symptomen. Dit kan men verder in kaart brengen met behulp van een klinisch interview.

Bedankt voor uw interesse in de 16-item versie van de Ervaringenlijst, bij vragen kunt u contact met ons opnemen.

Met vriendelijke groet,

Mw. drs. Helga Ising
Parnassia
Prinsegracht 63-65
2512 EX Den Haag
h.ising@parnassia.nl
06 – 539 355 13

---

² Yung AR ea (2005). Mapping the onset of psychosis: the Comprehensive Assessment of At-Risk Mental States. *Aust N Z J Psychiatry* 39(11-12): 964-71

Ervaringenlijst

Naam : .....

Geboortedatum : .....

Datum : .....

Hieronder staan een aantal uitspraken over uw gedachten, gevoelens en ervaringen. Leest u alstublieft eerst elke uitspraak zorgvuldig en geef dan met een *kruisje* aan of u het ermee 'eens' of 'oneens' bent. Als u 'eens' invult, wilt u dan ook daarnaast aangeven hoeveel last u daarvan ondervindt. Wilt u proberen om alle uitspraken te beantwoorden?

Indien eens: hoeveel last had u daarvan?

een
geen beetje nogal veel
last last wat last last

1. Ik voel me ongeïnteresseerd in de dingen die ik vroeger leuk vond.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
2. Ik schijn vaak gebeurtenissen te beleven precies zoals die eerder gebeurd zijn (déjà vu).	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
3. Ik ruik of proef soms dingen die anderen niet kunnen ruiken of proeven.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
4. Ik hoor vaak ongewone geluiden zoals gebonk, getik, gesis, geklap of gerinkel in mijn oren.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
5. Ik haal wel eens door elkaar of iets dat ik heb meegemaakt echt was of fantasie.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
6. Wanneer ik iemand aankijk, of mijzelf in de spiegel bekijk, heb ik het gezicht vlak voor mijn ogen zien veranderen.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
7. Ik raak buitengewoon ongerust als ik mensen voor het eerst ontmoet.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
8. Ik heb dingen gezien die andere mensen blijkbaar niet kunnen zien.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
9. Mijn gedachten zijn soms zo sterk dat ik ze bijna kan horen.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
10. Ik zie soms speciale betekenissen in advertenties, etalages of in de manier waarop dingen om mij heen zijn opgesteld.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
11. Soms heb ik het gevoel gehad dat ik niet de baas was over mijn eigen ideeën of gedachten.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
12. Soms voel ik me plotseling afgeleid door geluiden van veraf, die ik gewoonlijk niet bemerk.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
13. Ik heb dingen gehoord die andere mensen niet horen zoals stemmen van fluisterende of pratende mensen.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
14. Ik heb vaak het gevoel dat anderen mij kwaad willen doen.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
15. Ik heb het gevoel gehad dat er een of andere persoon of kracht om mij heen is, ook al kon ik niemand zien.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
16. Ik heb het gevoel dat sommige delen van mijn lichaam op een of andere manier veranderd zijn of dat delen van mijn lichaam anders werken dan voorheen.	☐ Eens ☐ Oneens	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3

Heeft u alle uitspraken beantwoord? Dank u!